

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 8 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiu, str. măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE.

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Situația bisericii noastre.

I.

(Dr. E. B.) Când legislatura patriei noastre a reconstruit la 1868 vechea metropolie a Românilor gr. ort. și a înarticulat în lege autonomia largă, contemplată de bărbății nostri mari de atunci, a făcut lucrul acesta având deplină încredere în biserica noastră și în conducătorii poporului nostru, în Arhiepiscop, în prudență și patriotismul acestora, și presupunând, că conducătorii bisericii noastre, apreciind și stimând acest favor și aceasta extrem de mare libertate, câștigată prin o legiuire atât de liberală și fără păreche, — autonomia bisericii noastre autotefale o vor administra astfel, ca să corespundă scopurilor mari comune, religioase-morale și culturale, ale credincioșilor și ale statului, și se fie spre binele poporului lor și al patriei comune.

Increderea mare, anticipată conform spiritului lui Deák și Eötvös, și manifestată în acordarea unei jurisdicțiuni bisericești cu atât de mare putere, își află esențialele în presupunerea onestă și de bună credință, că scopurile nobile și legitime ale bisericii noastre orientale, înșirate mai sus, și interesele ei, nu stau în contrast cu adevăratele scopuri și interese ale țării și ale națiunii maghiare, și nu vor sta nici în viitor.

Au presupus deci cei dela cârmă, că biserica noastră autonomă va promova interesele religioase-morale și culturale ale credincioșilor ei mână în mână cu statul, în mod paralel, și în deplină armonie, și tocmai de aceea, nu s'au gândit de loc, că s'ar putea naște conflicte între acești doi factori principali ai ordinii de drept în stat, deci cu privire la conflictele nici nu s'a luat nici o măsură preventivă în articolul de lege IX dela 1868. Legea păstrează numai pe

seama regelui dreptul avut totdeauna asupra bisericilor orientale de supremă inspecțiune, pe care Maiestatea Sa îl esereiază acum prin ministrul seu responsabil de culte, încredințat cu puterea executivă, și acest drept reșede în aceea, că ministrul de culte controlează activitatea corporațiilor autonome, grădind, ca acestea să-și eserezie de fapt în înțelesul legii drepturile lor și se nu treacă peste cercul lor de competență; dar drepturi discreționare puterea lumească nu are asupra bisericii noastre, și până în zilele mai noi nici nu și-a arogat un astfel de cerc de competență în afacerile noastre bisericești.

Când înainte cu câțiva ani, în urma unei plânsori a unei persoane bisericești, afacerea a ajuns la ministeriu, secția respectivă a fost gata se ordoneze, pe lângă cassarea sentinței în consistoriu, încă și repunerea în oficiu al celui condamnat, și atunci numai în urma unei pășiri energice la secretariul de stat a succes a convinge autoritatea supraveghetoare despre aceea, că prin astfel de dispozițiuni discreționare s'ar trece peste cercul de competență controlor cu privire la autonomia bisericii noastre, pe care guvernul ar vătăma-o foarte grav. Urmarea a fost, că dispoziția proiectată s'a abandonat și forul bisericești a fost numai îndrumat să aducă hotărâre nouă.

Legislatura dela 1868 a evitat chiar și aceea, de a prevedea dreptul de supremă inspecțiune cu garanții și cu sancțiuni, pentru că în cas de conflict să i se poată câștiga valoare și prin constrângere.

De aci apoi urmarea, că în cas de divergențe de păreri, ori de conflicte, ministrul poate se scrie episcopului ori consistoriului de nenunțare ori, și poate să-l adnoteze în tonul cel mai energic, căci dacă organul sau autoritatea bisericească nu cedează, guvernul, între cadrele

legii, nu poate să-și ducă voința la îndeplinire.

Bisericile noastre și organele lor, temându-și comoara depusă în mâinile lor și-au esereiat până acum cu prudență, moderațiune, și cu deosebit tact și circumspecție drepturile lor autonome, au evitat cu precauțiune conflictul cu puterea de stat, știind bine, că aceasta din urmă e mai tare, după ce legile pot se fie și schimbate, deci îi stă în putință, să se adreseze de nou parlamentului și se primească dela acesta imputerniciri, cu cari se poată zdrobi pe împotrivitori, făcând iluzoriă orice rezistență ulterioară, și predând simplu puterii lumești instituțiunile noastre bisericești și culturale, îngrijite și păzite cu atâta jaluzie. Și cumcă Maiestatea Sa ar împedea o astfel de eventuală dispoziție și restrângere de drept, pot se crează numai aceia, cari nu cunosc situația politică, și nu cunosc raporturile organice și armonice dintre factorii constituționali.

Guvernele, grație ținutei de până acum, corecte, loiale și cu tact a capilor bisericii noastre, nu au simțit necesitatea, ca violând legea să se apuce de dărîmarea autonomiei noastre, și cu atât mai puțin, ca cu modificarea legii să cerce introducerea de măsuri constringente.

Primul pas de restrângere în autonomia noastră l-a făcut actualul guvern, când în anul 1907 a înaintat parlamentului legea nouă școlară, care a și votat-o, legea, care în chestii didactice și disciplinare dă guvernului drept de dispunere, iar autoritățile noastre bisericești le aduce în această privință în raport de dependență față cu autoritatea supraveghetoare, care în casuri singurate poate în mod direct să-și ducă voința la împlinire, dacă ar simți opunere.

Afară de aceasta, puterea lumească mai poate să-și valorizeze voința și prin dispoziții, cari din

punct de vedere legal abia pot fi dificultate. Guvernul poate se denega de es. în anumite casuri împlinirea favorurilor acordate, adevărat poate se țină în suspens beneficiile de cari dispune în mod discreționar.

Foarte superficial cunosc lucrurile aceia, cari cred, că o astfel de faptuire ar fi ilegală. Ei nu știu, că de es. paușalul de 200.000 cor., votat de parlament pentru toate bisericile gr. ort., deci și pentru cele sârbești, și trecut în fiecare an în bugetul statului, cu privire la modul de împărțire e lăsat totdeauna în grija respectivului guvern, care poate să dea unei biserici o parte mai mare, alteleia o parte mai mică din el, ba dela una ori dela alta poate să detrage de tot ajutorul, amăsura meritelor ei adevărate ori închipuite. Și ajutorul acesta e de mare însemnătate. Din el ne acoperim spesele cele multe cu administrația centrală, plătim salariile funcționarilor vieții autonome, și dacă guvernul ni-l detrage, ori reține, nu Arhiepiscop, ci diececele, biserica vine în perpresitate și suferă pierdere. Mai vine apoi congrua, care încă e armă în mână guvernului, cu care poate „mura” administrația noastră bisericească, și dacă vrea o poate umili în fața subalternilor și a credincioșilor, știrbind autoritatea Arhiepiscopilor.

În urma unor intrigi rușinoase s'a și ivit mai de multeori intențiunea de a se da ajutorul preoților, cu delăturarea forurilor bisericești, și deadreptul din partea guvernului, și numai cu greu s'a putut împedea aceasta, firește, nu pe calea demonstrațiilor, protestărilor și amenințărilor, ci cu ajutorul intervenției înțelepte și cu tact a Arhiepiscopilor, deci prin — înțelegere, prin apropiere de guvern!

Dar nu numai prin ajutoare materiale e legată biserica noastră de puterea lumească, ci și prin foarte multe alte interese morale și mate-

FOIȘOARĂ.

Computul în economie, ca mijloc

de bunăstare materială.

Conferință ținută în 9 August n. c. în adunarea cercuală a desp. Abrud-Câmpeni a „Asociațiunii”, de Vasile Gan, protopresb. (Urmare.)

În simplitatea lor oamenii au titat, că saul din care se ia mai mult decât se pune în el, pe urmă se golește. Moșioara era sac, care susținea binișor pe bătrâni. Sporind luxul și celelalte împreună cu el, venitul ei n'a mai ajuns a satisface trebuințele și atunci ca să-și ajute, prins-au moșierii a se desface de ele. Multe au trecut în mâni străine, nu prin vindere, ci la toabă.

Mania de a da pe marele, a se umfla ca și broasca din poveste, putem zice, în timpul mai nou e boală obștească, care înguste parale din greu. Bucata din gură și-o dau unii, își flămânzesc copiii, numai ca să aibă cu ce se împopoța. Convenirile din biserică și alte locuri publice nu odată sunt un fel de expoziții și au aerul de a arăta: cine ce poate. Bogătanii dau înainte, că așa se cuvine, cei săraci nu se lasă, că-i rușine a nu merge cu lumea (săracă lume, de moravuri stricată!)

S'a făcut socoată și s'a aflat, că din câștig aproape numai 1/10 se folosește pe adevărate trebuințe. Ce întrece se dă pe lucruri de nimica. Și să nu enuțați, că ar fi vorba de sume mici, neînsemnate! După starea de față a lucrurilor, palmasul ce trăește numai din lucrul mânilor, poate agonisi pe an 2—500 fl. Pe lângă traiul modest și cumpătat, poate economisi deci sume însemnate. Să fie economisirea numai 1/4—1/5 a venitului, și tot ar da pe an 50—100. Moșierii cu bună socoată pot scoate întreit și împătrat venit anual, pentru că și prețul produselor moșierilor s'au întreit și împătrat. (Scumpirea lucrurilor, înmulțirea dărilor și îngreunarea condițiilor de pășunat etc. — după părerea pricepătorilor — nu trag în cumpănă la moșii, pentru că prețul urcat al produselor stă în raport direct cu aceste greutăți. O junincă de azi, pentru pildă, face cât 2 boi de cei buni dinainte cu 10—20 ani.)

Putem deci ușor calcula, cât ar trebui să fie venitul curat de familie, de comună, de ținut pe an. De fapt însă nu-i câștig, ci pagubă. Într-o comună de 100 familii, socotită risipa ce se face și numai cu 30 cor. de fum, 3000 coroane se duc în vânt la an. Paguba adevărată întretră cu 3—4 ori atâtă. Va să zică, dacă într-o comună de cele de rând se decorează printre degete pe nimicuri câte 5—10000 coroane, strecurarea generală va trebui să fie colosală, ce nici închipui nu se poate. Ce bine ar prinde banii perduți:

la ajutorarea școalelor, bisericilor și alte așezăminte folositoare, de cari atâta lipsă avem! Ce bine ar prinde ei și familiilor — bani albi cruțați pentru zile negre!

Nu cauze din afară ne împiedecă deci în înaintare, ci boala sărăciei noastre chiar în noi reșede. Noi suntem bolnavul economic dela lacul Viteza, care stă nepăsător în fața primejdiilor ce-l impresor. Cum nu vom fi noi săraci, când aproape tot al doilea din oamenii nostri judecă cam așa: să trăim până ce avem cu ce, de unde nu, știm noi și răbda! Ori numai pentru sine trăește omul în lume? Ori nu e dator a trăi și pentru binele obștească? Ori nu avem nici o îndatorire față de următorii nostri, căroră noi le pregătim oarmă amară și noi tragem asupra noastră oșanda lor?!

Cu așa purtare nu mult trebuie, și ni se va cânta și nouă: Perirea ta din tine Israele!

Să cercetăm acum, cum s'ar putea eși din belea?

Două căi stau deschise la propășire: una, să sporim venitele, ca să putem face față cheltuelilor, alta, să reducem cheltuelile, ca să ne ajungă venitul, ba să și întrecă ceva.

Cei mai mulți bat calea dintâi. Se pun pe muncă, din noapte fac zi și în zi muncesc din greu. Nici se îndestulesc a rămânea în ogorul strămoșesc. Impinși

de dorul câștigului, iau lumea în cap, lasă casă, masă, soții, copii, și nici se o-presc până dincolo de mări — în America. Vrednică de laudă trudă. Lucrați și vă rugați — zice scriptura. Și ei trudinduse, sf. scriptură o împlinesc.

Decât că porunca lui Dumnezeu are condiție. Nu-i destul, ca cineva să lucre, să aibă venit. Dacă așa ar fi, cei mai bogați în lume ar trebui să fie cei cu venite mari. Pildele din viață arată însă, că averea se află în mâinile cui o știe întrebuința. Ce ni-ar folosi 2—3000 coroane venit la an, când nici cu de două ori atâta nu eșim la cale! E cu mult mai bogat, decât aceștia, cine câștigă numai 100 cor. din cari însă pune la o parte 10. Da! Căci nu câștigul mult duce la îmbogățire. Se îmbogățește cel ce și din puțin poate cruța ceva. Condiția poruncii lui Dumnezeu deci e, pe lângă lucrare, și rugarea. A ne ruga, va să zică, a întrebuința sudoarea feții conform ordinelor mai înalte dumnezeiești, ca — cum am văzut — toate îndrumă la cumpăt. Veți pricepe din aceste, că calea de a doua, care duce la îmbogățire prin ținerea la învățăturile înfrânării creștine, cari în economie se numesc împuținarea cheltuelilor, mai îngrabă ne ajută și scoate la liman, decât truda cea mare în a spori venitele.

(Va urma.)

Nr. 803/908.

[311] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a II-a din Apoldul mic, tractul Mercurei, devenită vacantă prin repozarea regretatului paroh Ioan Oraștian, se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele sunt cele fasonate în coala B., pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a concura, să-și trimită cererile cu documentele recerute la subsemnatul oficiu protopresbiteral și să se prezenteze în vre-o Duminică ori sâmbătoare acolo, după prealabila încunoștințare a protopopului, spre a cânta respective a celebra și cuvânta.

Mercurea, 29 Septembrie 1908.

În conformitate cu concluzul comitetului parohial concernent dela 28 Sept. a. c.

Oficiul protopresbiteral gr.-or.:

Avr. S. Păcurariu
protopresb.

Anunț!

Un tinăr care să dedice carierei notariale află aplicație imediată.

A se adresa la (312) 1—3

Valeriu Pop

not. cerc în Mihályfalva.

u. p. Nagyselyk (N.-Küküllő m.)

Nr. 569/908.

[307] 3—3

Concurs.

Pe baza §-lui 63 combinat cu §. 23 pct. 5 din statutul organic și a regulamentului pentru procedura la alegerea de protopresbiter votat de congresul național-bisericesc al metropoliei noastre sub nr. 136 din 1888, prin aceasta să publică concurs pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Devei.

Fiiitorul protopresbiter va fi totodată și paroh în parohia I. din Deva.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele din parohia I. de clasa I-a din Deva, satorite în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat, dar pe lângă îndatorirea de a satisface cerinței §-lui 12 din regulamentul pentru parohii.

2. Dotațiunea protopresbiterală satorită în punctul I. din concludul sinodal nr. 116 din 1900.

Concurenții au se documenteze cu calificatiunea prescrișă în concludul congresual nr. 111 din 1888.

Concursul instruite cu toate documentele necesare să se aștearnă Preașternatului Consistor arhidieceșan în termen de 30 de zile computate dela prima zi ce urmează după publicarea acestui concurs în „Telegraful Român”.

Deodată cu concursul concurenții au să aștearnă și o tabelă de calificatiune după rubricile §-lui 12 din regulamentul congresual din 1888, pentru procedura la alegerea de protopresbiter.

Cererile concursuale întrate după expirarea termenului nu se vor lua în considerare.

Deva, din ședința comitetului protopresbiteral al tractului Devei, ținută la 8/21 Octomvrie 1908.

Iosif Morariu
adm. protop.

George Copos
notar com. prot.

Aviz!

La Pârv Todor în Ternova, comitatul Arad, Nrul. casei 15, se află de vânzare tot felul de

altoi de vițe americane,

se vând și uscați cu rădăcină și fără rădăcină, după dorință. (293) 3—10

AVIZ.

Subscrisa aduc la cunoștința On. public, că la mine se află en gross și en detail vinurile cele mai bune și curate de masă, unde se capătă și cost bun, atât amează cât și cină, pe lângă prețuri moderate în și afară de casă. (240) 8—10

Rog sprijinul On. public

Serviciu
prompt.

Sofia Steiner
Hecht gasse Nr. 44.

Câștigul cel
mai mare ev.
600,000 M.

**Anunț
de noroc!**

Câștigurile
le garan-
tează statul.

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marelui loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci
cu siguranță trebuie câștigate!

Câștigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câștig este în cazul cel mai norocos de 600,000 M.

1 Premiu à 300,000 Mărci.

1 „ „ 200,000 „

1 „ „ 60,000 „

1 „ „ 50,000 „

1 „ „ 45,000 „

1 „ „ 40,000 „

1 „ „ 35,000 „

1 „ „ 30,000 „

1 Câștig „ 100,000 „

1 „ „ 60,000 „

1 „ „ 50,000 „

1 „ „ 40,000 „

1 „ „ 30,000 „

7 Câștiguri „ 20,000 „

1 Câștig „ 15,000 „

11 Câștiguri „ 10,000 „

46 „ „ 5,000 „

103 „ „ 3,000 „

163 „ „ 2,000 „

539 „ „ 1,000 „

693 „ „ 300 „

181 „ „ 200 „

În total conține loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu 48,405 câștiguri și 8 premii, așa încât aproape jumătate din toate losurile trebuie să câștige.

Cel mai mare câștig de cl. I. este în cazul cel mai norocos de 600,000 m., se urcă în cl. II-a la 55,000 m., în cl. III-a la 60,000 m., în cl. IV-a la 65,000 m., în cl. V-a la 70,000 m., în cl. VI-a la 80,000 m., în cl. VII-a la 600,000 m.

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabilește oficios, costă

losul original întreg . . . Cor. 7.—

losul original de jumătate „ 3 50

losul original de un sfert „ 1 75

Depunerile pentru clasele următoare, precum și conspectul exact al câștigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzută cu emblema statului, care la cerere îl trimite gratis și franco.

Fiecare dintre participanți primește dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea și trimiterea câștigurilor se face din partea mea direct interesatului în cauză prompt și sub cea mai strictă discrețiune.

Comandă rog a se face prin mandat postal sau și prin ramburs.

Adresați-Vă cu comanda din cauza tragerii apropiate, cel mult până la

20 Noemvrie

cu toată încrederea la (291) 1—5

Samuel Heckscher senr.

Bankgeschäft in Hamburg.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentru că el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [25] 30—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătorie de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabrie

se recomandă spre pregătirea clopotelor nou, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 19—52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomandă pentru facerea de scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal. Prețcuranturi ilustrate gratis.

Requisite de scris se pot procura de la **Librăria arhidieceșană**

Zilnic un câștig principal la Gaedicke.

A devenit deja cuvânt proverbial căci n'a trecut zi în decursul celor 6 clase ale loteriei espirate, în care să nu fi anunțat

cassa de bancă GAEDICKE un câștig principal.

Rezultatele câștigurilor noastre sunt neîntrecute!

Încercați-vă
norocul la

CASSA DE BANCA GAEDICKE

și sigur nu
fără rezultat.

Oferim losuri originale la

tragerea din 19 și 21 Noemvrie pentru clasa I a loteriei de clasa XXIII.

Intreg

Jumătate

Pătrar

Optime

12.—

6.—

3.—

1 50 Cor.

(313) 1—3

Checuri postale gratuit și franco.

Zilnic un
câștig prin-
cipal la
Gaedicke!

Cassa de bancă Gaedicke, Budapest
Kosuth Lajos-utca 11.

Zilnic un
câștig prin-
cipal la
Gaedicke!